

PRZEWYŻSZAJĄCY (20) *part praes act*

przewyższający (7), **przewysshający** (5), **przewyszający** (5), **przewyszszający** (3);
przewyższający *SkarJedn, NiemObr, GrabowSet*; przewysshający *PatKaz II, BartBydg (2), BielŻyw*;
przewyszający *PatKaz III*; przewyższający : przewysshający : przewyszający : przewyszszający *Mącz*
(-:-:3:3), *ModrzBaz (1:-:1), WujNT (3:1)*.

przewyższający (19), **przewysshając** (1) *BielŻyw*.

e oraz a jasne (w tym w a 1 r. błędne znakowanie).

sg m N przewyższający (6). ◇ D przewyższając(e)mu (1). ◇ A przewysshając (1). ◇ [I
przewyższającym.] ◇ f N przewyższającą (4). ◇ G przewyszając(e)j (2). ◇ A przewyższającą (1). ◇ I
przewyższającą (1). ◇ L przewyższając(e)j (1). ◇ n [N przewyszając(e).] ◇ A przewyszając(e) (1). ◇ V
przewyszając(e) (1). ◇ pl [A m an przewysshając.] ◇ I m przewyszając(e)mi (1).

*Sł stp s.v. przewyszszać, przewyszzać, Cn brak, Linde XVI (SkarŻyw z wyd. 1580 r.; 1. wyd.
przebijać) i XVIII w.: przewyższający s.v. przewyższyć.*

I. W funkcji właściwej (14) :

1. Będący wyższym, górujący pod jakimś względem (o cechach pozytywnych poddanych ocenie
wartościującej); *excedens BartBydg; antecellens, praestans Mącz; superior Modrz; praecellens Vulg*
(7) : *Excedens, previsshaiącza rzecz BartBydg 53b; Mącz 419c; [Scire {poznacz} eciam
supereminentem {przewysshającą} caritatem sciencie christi Glosy III nr 40/2].*

przewyższający kogo (1): ModrzBaz 56v cf »abo rowny abo przewyższający«.

*przewyższający co (2): GrabowSet Kv; [Acz to był pogánki człowiek ten Setnik/ wżakze to iego
wyznanie iest tak/ iáko ktorego z Apoštołow chwalebne/ á wżytkie Nestoriánki y Serwecyánki
wyznania przewysshające. BudArt Q4v]. Cf [przewysshając co czym]; Wyrażenie.*

przewyszszający kogo a. co (1): Mącz 46c cf »przewyszszający, przedchodzący«.

[*przewysshając co czym: które [konie] Pilumnowi Ortigia k ozdobie dáłá prádziádowi/ Snieg káľá
przewysshając/ á wiátry byľtrością [qui candore nives anteirent, cursibus auras XII 84] VergKoch 344.*]

*Wyrażenie: »wszytko przewyszszający« (1): yľz bog [...] ſtworzył a uczynyl blogoſlauyoná panná
maryá podluk yey wżytko przewysshajączey duſſe Nyľzly ſtworzył wżytky anyoly PatKaz III 116.*

*Szeregi: »przewyszszający, przedchodzący« (1): Antecellens sapientia, Mądrość yne
przewysshając/ przedchodząca. Mącz 46c.*

*»abo rowny abo przewyższający« (1): ci bez máłá ľá tácy/ iz fię ſobie zdádzą być naylepľzemi [...] y
dla tego [...] drugim zayrzá/ ktore ábo ſobie rownemi ábo ſiebie przewysshającymi być rozumieią
[vel pares vel superiores existiment]. ModrzBaz 56v.*

*W przén (1) : O ſwiáto wíeczne [o Chrystusie]/ á przewysshające Słóńce z býľkaniem/ obłok
przechodzące/ Wnętrznóć ſerdeczná oſwieć/ ſmyľły moje GrabowSet Kv.*

a. W funkcji rzeczownika: mający najwyższą władzę, panujący (1) : Bądźcieľz tedy poddáni
wżelkiemu ludzkiemu ſtworzeniu dla Páná: chociaź krolowi/ iáko przewysshającemu: chociaź
ſtároſtam/ iáko przezeń poſłánym ku pomſćie złoczyńcow *WujNT 1.Petr 2/13; [Apoštoľ Páweľ
S. mowi: Ze Krol dla tego iest poſtánowionym od Páná Bogá przewysshającymi/ ku ſkarániu
złoczyńcow/ á ku chwale dobrym. WerReguła 138].*

2. *Przekraczający w czymś pewien poziom, możliwości; eminens, excellens, praeminens Mącz; supereminens Vulg (7) : Excellens, Przewyższający/ Znamienity. Mącz 46c; Eminulus, Prziwiętfzym/ nieco przewyższający. Mącz 207b, 207b, c.*

Wyrażenia: »patrzenie ludzkie przewyyszając« = *niezwykły, przekraczający ludzkie wyobrazenie (1):* że Socrates wefnie widział ano mu przyniefiono od ołtarza boginiei Veneri/ [...] łabęcia zwyciągnioną łzija aż doobłokow fięgając nofem do nieba, á planety im przerażając, y wŹitko patrzenie ludzkie przewyŹszając *BielŻyw 79.*

»przewyyszający (wszelki) rozum« [szyk 1:1] (2): *PatKaz II 71v;* Dla tego klękam ná koláná [...] / żebyŹcie mogli [...] poznać przewyŹszającą wŹelki rozum miłość Chriftofową *WujNT Eph 3/19.*

II. W funkcji przymiotnika (6) :

1. *Wielki, wybitny, niezwykły; excellens Modrz, Vulg; supereminens Vulg (5) :* co inŹzego iefł pochwałá/ iedno [...] nienákáżony głos dobrze rozłádek dawájących o przewyŹszájącej cnoćie *ModrzBaz 58v;* w Apofłtole Pietrze [...] przodkowánie Apofłtołkie przewyŹszájącą łáfká inne przechodzi. *SkarFjedn 72; NiemObr 86;* Nie przeŹstawam dziękowác zá was/ zmiánkę o was czyniac w modlitwách moich/ áby Bog [...] dał wam Duchá mądroŹci [...] / ábyŹcie wiedzieli [...] która iefł przewyŹszájąca wielkoŹć mocy iego przeciwko nam *WujNT Eph 1/19, 2.Cor 3/10.*

2. *Istotny, niezaleźny, samoistny (1) :* Substantialis, przevisshayący *BartBydg 152b.*

Synonimy: 1. *przechodzący, przedchodzący, przewyciężający.*

Cf PRZEWYSZSZAĆ